

VIII edycja Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Bezpieczeństwo państw Europy Środkowej i Wschodniej w świetle zmian w globalnym środowisku bezpieczeństwa na początku XXI wieku”

Instytut Bezpieczeństwa i Socjologii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku zorganizował kolejną już konferencję naukową poświęconą bezpieczeństwu w regionie, przede wszystkim w kontekście konfliktu między Federacją Rosyjską a Ukrainą. Spotkanie, które odby-

ło się w dniach 26–27 marca 2025 r. w Ustce, objęli patronatem honorowym minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz oraz rektor Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku dr hab. inż. Zbigniew Osadowski. Eksperci dyskutowali przede wszystkim o skutkach wojny w Ukrainie, ale też o zagrożeniach związanych z sytuacją na Bliskim Wschodzie, nielegalną migracją, działaniami hybrydowymi w cyberprzestrzeni i zmianami klimatycznymi. – Te spotkania to nie tylko okazja do zaprezentowania wyników

badań własnych, lecz także możliwość dyskursu, którego echa mają szansę dotrzeć do decydentów w obszarze kreowania polityki bezpieczeństwa państwa – mówi **dr hab. Andrzej Urbanek**, przewodniczący Komitetu Naukowego konferencji.

Daria Olender: Instytut Bezpieczeństwa i Socjologii Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku jest organizatorem cyklu międzynarodowych konferencji naukowych pt. „Bezpieczeństwo państw Europy Środkowej i Wschodniej w świetle zmian w globalnym środowisku bezpieczeństwa na początku XXI wieku”. Jaka była geneza tego przedsięwzięcia?

Dr hab. Andrzej Urbanek: Pierwsza konferencja z tego cyklu odbyła się w 2015 r., a jej tematem przewodnim był konflikt w Ukrainie, zwłaszcza aneksja Krymu przez Federację Rosyjską i eskalacja sytuacji na Donbasie. Już wtedy prelegenci podnosili, że te wydarzenia stanowią prolog większego konfliktu, ale trudno nam było wtedy uwierzyć, że przekształci się on w regularną wojnę. Temat konfliktu między Rosją a Ukrainą poruszaliśmy podczas kolejnych spotkań, mimo że dotyczyły one innych zagadnień, np. zagrożeń ekologicznych czy transgraniczności zagrożeń w dobie globalizacji. Bardzo nas cieszy, że mogliśmy zorganizować już osiem edycji tej konferencji, w których wzięło udział wielu przedstawicieli świata nauki z krajów sąsiadujących z Polską, przede wszystkim z Ukrainy. Wybierając tematykę, staraliśmy się zwracać uwagę na najbardziej istotne w danym roku problemy, wymagające głębokiej refleksji, w tym naukowej. Te spotkania to nie tylko okazja do zaprezentowania wyników badań własnych, lecz także możliwość dyskursu, którego echa mają szansę dotrzeć do decydentów w obszarze kreowania polityki bezpieczeństwa państwa. Cieszy nas też to, że poruszane problemy inspirują inne ośrodki naukowe, również zagraniczne, do organizacji konferencji o podobnej tematyce.

Czy grupa partnerów merytorycznych tych konferencji jest stała? Jak wygląda wsparcie pod tym względem?

W ośmiu edycjach konferencji uczestniczyło już kilkuset prelegentów, reprezentujących kilkanaście ośrodków naukowych z krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Naszymi stałymi partnerami są Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Akademia Wojsk Lądowych w Wrocławiu i Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie oraz ośrodki z Ukrainy, wśród których prym wiedzie Narodowy Uniwersytet Obrony Cywilnej Ukrainy w Charkowie. Obecne są także ośrodki z Republiki Czeskiej, w tym Uniwersytet Techniczny w Ostrawie. W bieżącym roku do tego grona dołączyli Akademia Wojsk Lądowych im. Hetmana Piotra Sahajdacznego

ze Lwowa i Narodowy Uniwersytet Wykorzystania Zasobów Biologicznych Ukrainy. Jesteśmy otwarci na to, by w organizacji tych konferencji partycypowały inne uczelnie, zarówno polskie, jak i zagraniczne. Zapraszamy również praktyków. W pamięci mam wystąpienia świadków wydarzeń na Krymie i Donbasie, którzy podczas pierwszej edycji naszej konferencji mówili o okrucieństwach Rosjan w 2014 r. Ich relacje nie tylko poruszyły nasze serca i sumienia, lecz także skłoniły do przyjrzenia się tym problemom również z perspektywy naukowej. Wystąpienia praktyków i świadków wydarzeń to wartość dodana każdej naszej konferencji.

| Wokół jakiej problematyki skupiła się tegoroczna edycja?

Główną uwagę poświęciliśmy imperialnym zapędom Rosji i ich konsekwencjom dla globalnego i europejskiego środowiska bezpieczeństwa. W ten sposób niejako kontynuowaliśmy rozważania podjęte podczas poprzedniej edycji, podczas której skupiliśmy się na sytuacji w Ukrainie dziewięć lat po aneksji Krymu. Konflikt rosyjsko-ukraiński ma wymiar lokalny, regionalny, ale również globalny i wywiera istotny wpływ na sytuację geopolityczną na świecie. Obserwujemy w nim brak poszanowania prawa humanitarnego, obieranie za cel tzw. miękkiego podbrzusza, czyli atakowanie infrastruktury istotnej z punktu widzenia funkcjonowania społeczeństwa i struktur państwowych, a także wykorzystywanie nowych technologii w sferze rzeczywistej i cybernetycznej oraz potęgę dezinformacji, jaką posługuje się Federacja Rosyjska. Chcieliśmy spojrzeć na ten konflikt wielowymiarowo, przez pryzmat polityki bezpieczeństwa, działań militarnych, ochrony ludności, kwestii humanitarnych. Zależało nam również na wymianie doświadczeń z przedstawicielami ukraińskich uczelni, które funkcjonują w warunkach wojennych. Doświadczenia będące udziałem Ukrainy są dla nas bardzo cenne. To wiedza, która może pomóc uratować wiele ludzkich istnień. Pamiętajmy, że bezpieczeństwo i pokój nie są dane raz na zawsze. Patrząc na to, co się dzieje za naszą wschodnią granicą, musimy analizować i wyciągać wnioski, podnieść poziom świadomości naszych obywateli i wzmocnić zarówno odporność społeczną, jak i odporność państwa na zagrożenia wojenne. Jednocześnie nie wolno nam zapominać o innych zagrożeniach, aby nie przegapić momentu, w którym możemy podjąć skuteczne działania i uchronić się przed ich skutkami. Mam na myśli zmiany klimatyczne, sytuację

na Bliskim Wschodzie, nielegalną migrację, zagrożenia w cyberprzestrzeni, która stała się kolejnym teatrem działań wojennych i nieodłącznym atrybutem wojny hybrydowej. O tym także dyskutowaliśmy. Konferencję zorganizowaliśmy w dwudniowej formule, aby wszyscy ci, którzy bezpieczeństwo państw Europy Środkowej i Wschodniej czynią przedmiotem swoich zainteresowań naukowych, mogli się wypowiedzieć i zwrócić uwagę na problemy mogące w najbliższym czasie zdominować nasze działania w sferze bezpieczeństwa. Z uwagi na sytuację w Ukrainie i utrudniony przyjazd do Polski wystąpienia prelegentów z tamtejszych ośrodków odbyły się online.

Wykłady w sesji plenarnej

- Zagrożenia naturalne a bezpieczeństwo państw Europy Środkowej.
- Zagrożenia militarne w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa w trzeciej dekadzie XXI wieku. Wybrane aspekty.
- Skutki i uwarunkowania inwazji Rosji na Ukrainę.
- Aspekty bezpieczeństwa stosunków międzynarodowych w Europie Środkowej i Wschodniej w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej.
- Paradoks bezpieczeństwa jako źródło współczesnych konfliktów.

Sesje panelowe

- Wybrane aspekty bezpieczeństwa w rejonie Morza Bałtyckiego.
- Imperialne zapędy Rosji i ich konsekwencje dla globalnego i europejskiego środowiska bezpieczeństwa.
- Bezpieczeństwo – różne sposoby oceny i analizy.
- Zewnętrzny i wewnętrzny wymiar bezpieczeństwa.
- Problemy społeczne, humanitarne i techniczne bezpieczeństwa.

Jak wygląda współpraca i wymiana informacji z ukraińskim środowiskiem naukowym?

Z ukraińskimi uczelniami współpracujemy od wielu lat. Umowy bilateralne podpisaliśmy z kilkunastoma, ale realną współpracę nawiązaliśmy z kilkoma środowiskami akademickimi. Dzięki temu na Uniwersytecie Pomorskim w Słupsku studiuje dziś blisko 500 studentów z Ukrainy. Są to osoby, dla których nasza uczelnia była pierwszym miejscem wyboru, ale kształcimy także studentów w ramach podwójnego dyplomu czy wymiany semestralnej. Zatrudniamy nauczycieli akademickich z Ukrainy, prowadzą oni u nas wykłady również jako profesorowie wizytujący. Podejmuje wspólne tematy badawcze, m.in. dotyczące funkcjonowania

systemów ochrony ludności i obrony cywilnej w warunkach wojennych. Ta współpraca przynosi obopólne korzyści.

W systemie ochrony ludności ważną rolę odgrywają władze samorządowe. Czy konferencja jest propagowana wśród przedstawicieli tych władz?

Moim zdaniem wśród samorządowców jest dzisiaj duże zapotrzebowanie na wiedzę na temat bezpieczeństwa. To ważne, bo odgrywają oni kluczową rolę, również w warunkach działań wojennych. Zawsze staramy się zainteresować przedstawicieli władz lokalnych wydarzeniami naukowymi, które organizujemy. W tym roku uczestniczyli oni w pierwszej części konferencji. Nasza uczelnia podjęła ścisłą współpracę z władzami samorządowymi w zakresie wdrażania nowych przepisów ustawowych związanych z ochroną ludności i obroną cywilną.

Czy konferencjami poświęconymi bezpieczeństwu zainteresowani są studenci?

Nasze spotkania mają formułę otwartą i staramy się, aby uczestniczyli w nich doktoranci i studenci. Podczas poprzednich edycji zorganizowaliśmy panele przeznaczone dla studentów i cieszyły się one dość dużym zainteresowaniem, zwłaszcza ze strony członków kół naukowych. Myślę, że w kolejnej edycji powrócimy do tej formuły. Staramy się zachęcać młodych ludzi do zajęcia się problematyką bezpieczeństwa, również w ramach seminariów dyplomowych.

Jak Uniwersytet Pomorski w Słupsku włącza się w działania na rzecz rozwoju nauk o bezpieczeństwie i kształcenia kadr na potrzeby systemów bezpieczeństwa?

Studia na kierunku bezpieczeństwo narodowe wprowadziliśmy w 2008 r. Przez ten czas mury naszej uczelni opuściło ponad 1000 osób studiujących na kierunkach związanych z bezpieczeństwem. Jako pierwsi w Polsce uruchomiliśmy studia z zakresu bezpieczeństwa narodowego w modelu hybrydowym, łączącym tradycyjne zajęcia stacjonarne z nauką online. Od 2017 r. mamy uprawnienia do nadawania stopni naukowych

w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Obecnie tworzymy Interdyscyplinarne Centrum Monitoringu Zagrożeń Ludności i Infrastruktury Krytycznej. Powstaje platforma informatyczna analityki zagrożeń, ponadto otworzyliśmy pracownię symulacji zagrożeń opartą na systemie XVR¹. Jesteśmy dziś wiodącą uczelnią na Pomorzu Środkowym w dziedzinie nauk o bezpieczeństwie, a także czołowym ośrodkiem wspierającym lokalne władze samorządowe we wdrażaniu systemów ochrony ludności i obrony cywilnej. Staramy się rozwijać nowoczesną dydaktykę oraz badania naukowe ważne z perspektywy nie tylko teorii, lecz także praktyki. Zachęcam inne ośrodki naukowe i akademickie do współpracy z naszą uczelnią. Myślę, że może to przynieść wymierne korzyści dla wszystkich.

Jako naukowiec i członek władz uczelni wyższej ma Pan Profesor szeroki ogląd na stan nauki w naszym kraju. Z jakimi wyzwaniami i problemami mierzy się dziś polska nauka?

Jesteśmy na rozdrożu. Niski poziom finansowania badań naukowych powoduje, że wielu naszych młodych, zdolnych naukowców szuka drogi rozwoju w innych krajach. Brakuje jasnych zasad przyznawania grantów na badania naukowe, a ważne tematy często są pomijane. Nie mamy pewności, jakie zasady ewaluacji działalności naukowej będą obowiązywały i w jakim kierunku pójdą zmiany w przepisach prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. Na te problemy nakłada się niż demograficzny i coraz mniejsze zainteresowanie młodzieży podejmowaniem studiów, szczególnie drugiego stopnia. A to kluczowe, by nasz dorobek znalazł godnych następców. To wyzwania, przed którymi stają dziś naukowcy i władze uczelni wyższych w Polsce. Wierzę jednak, że mimo tych trudności polska nauka będzie się rozwijać, a prestiż naszych uczelni wyższych będzie rósł, nie tylko w skali Europy.

Rozmawiała: Daria Olender

¹ Urządzenie XVR (ang. *eXtended video recorder*) – rodzaj nowoczesnego cyfrowego rejestratora służącego do zapisu i przechowywania obrazu oraz do zarządzania obrazem z podłączonych kamer w systemach monitoringu wizyjnego (przyp. red.).

Dr hab. Andrzej Urbanek, prof. UP

Prorektor ds. kształcenia Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Wcześniej był kierownikiem Katedry Bezpieczeństwa Narodowego, dyrektorem Instytutu Bezpieczeństwa i Socjologii, dziekanem Wydziału Nauk o Zarządzaniu i Bezpieczeństwie na tej uczelni. Kierownik ponad 40 projektów badawczych i projektów związanych z rozwojem nowoczesnej infrastruktury badawczej i dydaktycznej zarówno na potrzeby Sił Zbrojnych RP, jak i słupskiej uczelni. Przez niemal 30 lat pełnił zawodową służbę wojskową w Marynarce Wojennej RP.

Jego działalność dydaktyczna i naukowa koncentruje się wokół problematyki bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwa personalnego, cyberbezpieczeństwa, a także ochrony ludności. Jest autorem i współautorem licznych publikacji naukowych w czasopismach polskich i zagranicznych.